

Проблеми правового регулювання Інтернет-ЗМІ
Маринів Наталія Анатоліївна, Куш Вікторія Валеріївна
Сумський державний університет, юридичний факультет;
кандидат юридичних наук; студентка гр. Юс-22
e-mail: kafedrapravasumdu@ukr.net

The article covers the main problems of normative regulation of Internet publications and determine their legal status in Ukraine.

ВСТУП

Завдяки максимальній швидкості публікації нової інформації та доступу до неї, інтернет має велику перевагу перед іншими носіями інформації. Темп сучасного життя тяжіє саме до такого миттєвого отримання інформації та подолання бар'єрів у часі й просторі.

ОСНОВНИЙ ТЕКСТ

Якщо ж інтернет є такою незамінною та необхідною річчю, то він має обов'язково регулюватись на законодавчому рівні. І потрібно зазначити що даний рівень має сягати міжнародного масштабу, оскільки простір інтернету не має кордонів. Саме це зумовлює актуальність даної теми, як на території нашої держави, так і для світової спільноти також.

Інтернет-видання в Україні з'явилися в середині 90-х років, і всі минулі роки відбувався початковий етап формування цієї групи медіа як такої. Однак за результат, якого досягли українські інтернет-видання за такий короткий час за темпами свого розвитку та збільшення впливу, можуть

позаздрити будь-які інші групи традиційних вітчизняних засобів масової інформації.

Протягом останніх п'яти років інтернет-ЗМІ в Україні зазнали істотного розвитку. Ці нові форми засобів масової інформації не тільки знайшли свою нішу на ринку інформації, але і почали відігравати важливу роль «вартового демократії», роль, властиву пресі та телебаченню, але в нашій країні практично ними не виконувану. Розвиток

інтернет-сайтів як ЗМІ відбувався паралельно з розвитком українського сегмента Інтернету.

Зростання аудиторії українських інтернет-ЗМІ підтверджують і дані досліджень. За результатами вивчення активності інтернет-медіа, що проводилися на замовлення Фонду інформаційного суспільства, середньомісячне збільшення медіатрафіку в українському сегменті інтернету становить 3–5 відсотків на місяць. Ці цифри є відображенням світової тенденції, що сьогодні спостерігається у більшості розвинутих країн.

На сьогодні інтернет-ЗМІ існують у двох формах: інтернет-сторінки традиційних ЗМІ, особливо друкованих, та окремі інтернет-видання [8]. Взагалі, як зазначає американський письменник Джим Голл «...мережеві ЗМІ це ресурси Інтернету, що поширюють з певною періодичністю соціально значущу інформацію, спрямовану на масову аудиторію, призначені для вирішення завдань, властивих немережевим засобам масової інформації»[5, с.233].

Отже, можна висунути думку, що і статус інтернет-ЗМІ матиме такий як і звичайні періодичні видання. Але на цьому питання тільки починає відкриватися для України, тому як законодавці ще не дійшли остаточного висновку.

Українські інтернет-видання не мають статусу ЗМІ. Його відповідно до чинного законодавства отримують друковані видання, телерадіоорганізації, а також інформаційні агентства. Інтернет-ЗМІ не вписуються в рамки будь-якого з цих законів. Окремі законопроекти, які б регулювали статус інтернет-

видань, активно обговорювалися в Україні, однак, у силу різних причин прийняті так і не були. Відсутність статусу інтернет-ЗМІ, а також законодавства, яке б регулювало їх діяльність найчастіше призводить до неправильного розуміння ситуації журналістами й іншими особами, які починають думати, що в такій ситуації існує всюдозволеність і повна відсутність відповідальності за поширювану інформацію [7].

Відповідно до Закону «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні» друкованими ЗМІ є видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року. Інтернет-видання переважно дотримуються зазначених умов періодичності. Термін «масової інформації», представлений у Законі «Про інформацію» як публічно поширювана інформація відповідає концепції подачі інформації на сайті інтернет-ЗМІ, оскільки тут наявне публічне сповіщення інформації. На підставі наведених визначень можемо зробити висновок, що інтернет-видання можуть бути прирівняні до друкованих. З іншого боку, мережеві видання не відповідають визначенню, що його надає Закон «Про видавничу справу»: видання повинно відповідати вимогам стандартів відносно оформлення, поліграфічного та технічного виконання.

Така недосконалість чинного законодавства дозволяє он-лайнним ЗМІ працювати нелегально, без державної реєстрації, яку повинні проходити усі друковані видання, радіо- й телеканали. Відтак залишається невідомим їхній *адміністративно-правовий статус*. Більшість науковців стверджують, що електронні видання потрібно урівняти у правах з їхніми попередниками. До позитивних моментів такої діяльності можна віднести отримання інтернет-журналістами посвідчень справжніх редакцій, які дозволяють брати участь у прес-конференціях, користуватися акредитаціями та входити до професійних спілок[6]. Щоправда, із набуттям електронними виданнями офіційного статусу, за рахунок збільшення відповідальності перед законом, зростає і ризик цензури, як зазначає О.Кондратьєва. За таких умов інтернет-ЗМІ можуть втратити свою привабливість безмежністю свободи слова. Проте без

цього не вдасться впоратися з такими наболілими проблемами, як порушення авторських прав, неоподатковані доходи від реклами, недостовірна інформація, образливі для конкретних людей матеріали, порнографія, медіа-насильство, адже правопорушення в Інтернеті практично неможливо довести[6].

Законодавцями нашої держави неодноразово порушувалося дане питання. Президент ініціював своїм указом «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі» ще 31 липня 2000 року, врегулювати ці питання. Але Кабінету Міністрів України здійснюючи підготовку законопроекту з питання особливостей діяльності ЗМІ, створення, одержання, використання, поширення та зберігання інформації, забезпечення охорони інтелектуальної власності та авторського права у мережі Інтернет так і не дійшов логічного фіналу.

Якщо говорити про Росію, то можна прослідкувати за їх активністю у регулюванні діяльності та контролю в мережі Інтернет як в середині країни так і на світовому рівні. Останніми подіями є конференція Міжнародного електрозв'язку в Дубаї, яка почалася 03 грудня 2012 року, де президент та прем'єр висунули пропозиції щодо посилення контролю та нагляду Світовою Організацією ООН, а також пропонують всім країнам, що входять в Міжнародний Союз електрозв'язку брати участь в управлінні електрозв'язком та регулювати свій національний сегмент. Але супротивником цих пропозицій став Google, який підтримує ідею вільного інтернету[4].

Що ж до України, то ми сьогодні ще тільки обговорюємо статус мас-медіа інтернету. Нещодавно у Києві пройшов міжнародній семінар «Регулювання онлайн-медіа: межі свободи слова та свавілля». Метою семінару стало обговорення питань регулювання онлайн-медіа, європейського досвіду регулювання онлайн-медіа, юридичних аспектів діяльності онлайн-ЗМІ в Україні, соціальної відповідальності онлайн-ЗМІ в Європі. У семінарі взяли участь зарубіжні та українські експерти із питань

правового регулювання онлайн-медіа Аргументи на підтримку презентував Роман Скрипін, медіа-директор незалежного українського інформаційного агентства «РБК-Україна».

Тетяна Попова, Голова Правління Інтернет Асоціації України представила позицію проти необхідності обов'язкової реєстрації усіх без винятку онлайн-медіа. Зокрема вона зазначила: «Інтернет – це середовище, і не може бути ні об'єктом, ні суб'єктом правового регулювання. Регулювати можна правовідносини між провайдерами, сайтами та користувачами Інтернету. Ці відносини мають транскордонний характер». «Державні органи вже давно намагаються тотально контролювати Інтернет, і лише завдяки відчайдушному опору громадських правозахисних організацій та бізнес-асоціацій, зокрема Інтернет Асоціації України, їм це поки що не вдається»[9].

ВИСНОВКИ

Необхідно залишити право вільного вибору кожному Інтернет медіа ресурсу — чи йому залишатися веб-ресурсом, чи отримувати державну реєстрацію як засобу масової інформації на рівні з друкованими.

З одного боку ми не відносимося до переліку країн із тотальним контролем розповсюдження інформації всесвітньою мережею, а з іншого - через неврегульованість на законодавчому рівні цього питання не можемо бути зарахованими до переліку цивілізованих європейських держав, в яких вирішена проблема із порушенням авторських прав, поширенням плагіату, медіанасильства. Українським законотворцям ще доведеться довго працювати над вдосконаленням інформаційного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 № 2782-XII // Голос України. – 1992. – 8 грудня

[2] Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // Голос України. 1992.

[3] Про видавничу справу: Закон України від 08.09.1997 р.,// Відомості Верховної Ради України, № 32, ст. 206.

[4] Винокурова К, Ермаков Д. Россия отказалась от своих предложений по международному регулированию интернета из-за реакции со стороны Google и США/ К.Винокуров, Д.Ермаков// Газета .ru /- 17.11.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.gazeta.ru/>

[5] Голл Дж. Онлайн-журналістика /Джим Голл. – К.: К.І.С., 2005.- 344с.

[6] Кондратьєва О. Мережевий хаос в Україні, або Як навести лад із інтернет-ЗМІ?/ О.Кондратьєва// Ліга. Моніторинг ЗМІ. - 28.12.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smi.liga.net/>

[7] Шевченко Т. Правовий статус Інтернет-ЗМІ в Україні: проблеми, перспективи врегулювання/ Юридична газета.- №20.- 04.11.2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com>

[8] Шевченко Т. Інтернет-ЗМІ та особливості діяльності журналістів в Інтернеті / Т.Шевченко// Портал журналістів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journ-port.ru>

[9] Попова Т. .Обов'язкова реєстрація онлайн-ЗМІ – може стати засобом тотального контролю Інтернету / Т.Попова //- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inau.org.ua>

Маринів, Н.А. Проблеми правового регулювання Інтернет-ЗМІ [Текст] / Н.А. Маринів, В.В. Куш // Сучасні інформаційні системи і технології : матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 21-24 травня 2013 р. / Ред.кол.: А.С. Довбиш, О.А. Борисенко, О.В. Бондар. — Суми : СумДУ, 2013. - С. 167-169.